

Simon
Bruinders

DIT IS MIJN LAND

MOZAÏEK | ROMAN



'Een authentiek Zuid-Afrikaans verhaal over
een *hartseer* tijd in onze geschiedenis.'

IRMA JOUBERT

Simon Bruinders

Dit is
mijn land

Vertaald door Ingrid Glorie

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer



1

Het is eind oktober en het is bloedheet. Abraham is theebladeren aan het plukken op de berg. Zijn hemd is nat van het zweet en dat ligt niet aan zijn conditie. Zijn lichaam is wel wat gewend. Elke dag is hij bij Gerber, de meubelmaker in George, met planken en massieve houtblokken in de weer. En met spitten en schoffelen in zijn moeders bloemen- en groentetuin in Saasveld, een bosrijk gebied ten oosten van het dorp. Zijn broer en hij moesten al meehelpen toen ze zelf nog maar nauwelijks boven de steel van de schep uitkwamen.

De hellingen van het Outeniquagebergte zijn overdekt met rode, roze en witte heide. De *speldekussings* staan volop in bloei, net als zijn lievelingsbloem, de koningsprotea. Onder het klimmen noemt Abraham de namen op van alle planten die hij tegenkomt. Wilde alsem. *Oondbossie*. *Gansbossie*, een geneeskrachtig kruid dat elke ziekte kan wegnemen. En natuurlijk de *kanniedood*.

Abraham de Bruin is dertig, maar nog altijd vrijgezel. Hij woont bij zijn moeder Miena. Hoewel hij een vaste baan heeft, komen die paar centen voor een zak rooibosthee goed te pas. Het is nog steeds sappelen, sinds de Grote Depressie. Bij de Coöperatie krijg je ruim vier shilling voor een juten zak thee. Dat extraatje bewaart hij in een blikje

onder zijn bed. Voor zijn eigen huisje, dat hij op een dag op zijn moeders stuk land wil bouwen. Zodra hij een pond bij elkaar heeft gespaard, gaat hij naar het postkantoor om het op zijn bankrekening te storten. Op die manier heeft hij nu al drie pond opzijgezet.

Als de zak vol is, bindt hij hem met een leren riempje dicht en tilt hem op zijn schouder. Zeker twintig kilo, schat hij. Langzaam klimt hij verder omhoog. Daarboven begint het voetpaadje voor de tocht bergafwaarts, naar de plek in de Montagupas waar hij zijn fiets heeft achtergelaten.

Op Ventershoop, een boerderij even buiten Saasveld, is Lenie Venter bezig om te bevallen. Haar schoonmoeder, Anna Venter, en een vroedvrouw, de oude Miena de Bruin – Abrahams moeder – hebben zich over haar ontfermd. Terwijl Anna met een vochtig doekje Lenies spierwitte voorhoofd dekt, tast Miena voorzichtig haar buik af.

‘De kleine ligt goed, Anna. Het kan nu elk moment gebeuren. Lenie, als de pijn terugkomt, moet je persen, meisje. Het lijkt wel alsof het kereltje haast heeft.’

‘Hoe weet je dat het een jongetje is, Miena?’ vraagt Anna met een glimlach.

‘Hij komt te snel, daarom. Als het een jongedame was, zou ze nu eerst haar krulspelden inzetten en lippenstift opdoen.’

Als de pijn haar overweldigt, grijpt Lenie de beide vrouwen bij de hand. Anna streelt met haar andere hand over haar schoondochters klamme haar.

‘Nu persen, kind’, moedigt Miena haar aan. Lenie schopt tegen het voeteneind van het bed. Help me, Heer, om toch alsjeblijft niet te schreeuwen. Ze bijt haar onderlip stuk. Het is haar eerste. Niemand heeft verteld dat je in tweeën scheurt. Als het hoofdje tevoorschijn komt, schreeuwt en snikt ze tegelijk.

Sommige rotsen zijn ruw, andere glad. En dan heb je ook nog rotsen met scherpe randen. Zo scherp als het lemmet van een bijl. Voordat je jezelf voorzichtig kunt optrekken, moet je eerst houvast vinden voor je hand en je voet. Met twee handen is het al moeilijk genoeg, maar als je ook nog eens een juten zak over je schouder hebt, wordt het helemaal lastig.

Abrahams handpalmen zijn nu zó nat van het zweet, dat hij bang is dat zijn vrachtje wegglijdt. Met zijn ene hand houdt hij de zak vast, met de andere zoekt hij steun.

Het laatste deel van de helling is kaal. Eén grote, ruwe steen. Zijn volgende houvast zit ongeveer tien centimeter hogerop. Hij rekt zich zo ver mogelijk uit en grijpt met zijn rechterhand naar een uitstekende richel. Rustig, zegt hij bij zichzelf, rustig. Je bent er bijna. De steen snijdt in zijn handen. Hij probeert de zak op zijn schouder in balans te houden, want hij heeft nu allebei zijn handen nodig. Hij is zich voortdurend bewust van het wankele evenwicht. Vergeet bijna adem te halen. Als hij zijn linkerhand maar een klein tikje kon verplaatsen. Maar het gaat niet. En het scheelt nog maar zo weinig, dan is hij er.

Zijn voet glijdt weg, maar bliksemsnel – hij doet dit klusje tenslotte niet voor het eerst – weet hij nieuw houvast te vinden, en met een laatste krachtsinspanning sjort hij zichzelf, met zak en al, over de rand. Gelukt!

En dan ontglipt de zak hem. Het gebeurt sneller dan hij denkt. Vol ongeloof ziet hij zijn werk, zijn paar centen, naar beneden kletteren. Vijftig meter, misschien meer. Hij kan zijn ogen niet geloven. Hij schreeuwt het uit van woede en spijt.

Min of meer op hetzelfde ogenblik begint op Ventershooop het pasgeboren kleintje in Miena's armen te krijsen. Anna

is door het dulle heen. ‘Een bul van een jongen!’

Grote Koos Venter en zijn jongste zoon, Gert, stormen de slaapkamer binnen. Grote Koos is zo blij, dat het lijkt alsof de jaren van hem afgevallen zijn. Gert grijnst van oor tot oor en zoent zijn vrouw op haar mond. ‘Ik zei het toch, schattebout, we hebben mannen nodig. Het Afrikaner volk moet groeien.’

Miena wikkelt de kleine in een handdoek. ‘Nou, nou!’ zegt ze met gespeelde boosheid tegen de mannen. ‘Gert, haal een teil met water zodat we het kind kunnen wassen. Hoe durven jullie zomaar binnen te vallen bij een vrouw die net bevallen is?’

‘Zo is het’, beaamt Anna. ‘Man, ga het gemeste kalf maar slachten. We kunnen allemaal wel iets versterkends gebruiken.’

Gert weet zich geen houding te geven, en als zijn vader naar buiten stormt, volgt hij hem op de voet. ‘Tijd voor een hartversterking!’ roept Grote Koos. ‘We moeten het vieren! Op zijn gezondheid drinken! Mijn eerste kleinkind!’

Abraham is boven op de heuvel op zijn knieën neergezakt. Hij kijkt verslagen toe hoe de zak thee halsoverkop naar beneden rolt. Het lijkt wel alsof hij tegenwoordig niets meer in één keer goed kan doen. Dit is de laatste druppel. ‘Waarom, Heer? Ik wil Uw juk gewillig dragen, maar ik doe dit voor een toekomst, voor Stella en mij. En ik weet nog niet eens of ze ja zal zeggen, om samen met mij het juk op te nemen. Heer, als ik me niet vergis, moet je alles twee keer doen voor het lukt. Uw volk heeft veertig jaar lang rondgezworven voor het kon binnengaan in het Beloofde Land, dus wie ben ik om te klagen? Ik moet tevreden zijn. Maar ooit wil ik mijn eigen stukje grond hebben, en een vrouw en kinderen. En al wat ik vraag, is dat mijn kinderen

op een dag een beter leven hebben dan ik. Ik vraag het niet voor mezelf, Heer, maar voor hen – voor Stella en de kinderen. Ik vraag het slechts uit genade.’

Abraham laat zich langs de berghelling naar beneden glijden, tot hij de zak heeft bereikt. Hij is niet openge-scheurd, God zij dank! Hij tilt hem weer op en met nieuwe moed begint hij de steile tocht omhoog. Als hij weer boven is, moet hij eerst op adem komen. Hij wast zijn gezicht en nek bij een beekje en drinkt handen vol van het koude bergwater. Je proeft de steen, de wortels van de planten. Vele mijlen verder schittert de rand van de zee, van het strand bij Glentana tot aan de monding van de Brakrivier.

Stella Figland is voor in de twintig en onderwijzeres bij de Nederduits-Gereformeerde Zendingsschool in George. Ze is bezig met de derdeklassers. Op het schoolbord heeft ze de titel van het opstel geschreven en onderstreept: ‘Ons dorp’. ‘Goed, jongens en meisjes. We weten dat ons dorp George heet. Volgende zin?’

Evelyn Lourens steekt als eerste haar vinger op. ‘Ja, Evelyn?’

‘George ligt aan de voet van het Outeniquabergte.’

‘Mooi, ja, en dan leggen we uit dat “Outeniqua” een woord uit de taal van de Hottentotten is dat “een man met een vracht honing” betekent, of “mensen die zakken honing dragen”. Jullie mogen zelf kiezen. En hoe oud is ons dorp?’

Kosie Noemdoe’s vinger schiet omhoog. ‘Ons dorp is in 1811 gesticht en vernoemd naar koning George de Derde.’ Stella schrijft op het bord: ‘Koning George III’.

‘En wat weten we nog meer? Hoe zat het ook alweer met die andere koning George?’

David Pedro popelt om antwoord te geven. ‘Toen het dorp honderd jaar bestond, juffrouw, schonk koning George de

Vijfde de inwoners een bijbel met plaatjes en een gebedenboek voor de kathedraal.'

'Goed zo!' prijst Stella. 'Jullie kunnen ook vertellen dat George het eerste dorp is dat onder het Britse koloniale bewind gesticht is, en het op vijf na oudste dorp van het land. Nog iets?'

'Het ligt aan de Tuinroute, juffrouw, en het regent het hele jaar door, maar vooral in de winter', doet Piet Spandiel een duit in het zakje.

'Bedankt, kinderen. Kijk of jullie nog meer interessante feiten over ons dorp kunnen verzamelen. Vraag het aan jullie moeders en jullie oma's... Ik wil jullie opstellen over twee dagen hebben.' Als de klas naar buiten is, stopt Stella haar boeken in haar tas.

Stella was nog geen twaalf jaar oud toen haar beide ouders stierven. Daarna groeide ze op bij haar grootmoeder in Blanco. Haar voorouders waren slaven, die met hun eigenaren meekwamen toen zij zich in deze streek vestigden. Na school heeft Stella in Riversdal een opleiding tot onderwijzeres gevolgd. Nu logeert ze bij Abrahams broer Stanley en zijn vrouw Nettie. Zij wonen in een wijk die Het Eiland wordt genoemd. Het Eiland ligt dicht bij het centrum van George, niet ver van haar school vandaan. Er wonen alleen bruine mensen, op een stuk grond van de Anglicaanse kerk. Maar vanmiddag gaat ze eerst naar Saasveld, om Abraham op te zoeken.

Miena is onderweg naar huis. Ze is tevreden. Ze heeft al tientallen kleintjes op de wereld helpen zetten. Niet altijd verloopt dat zo voorspoedig als vandaag. Een klein jongetje met dunne blonde haartjes, Grote Koos' eerste kleinkind. De volgende moet haar eigen kleinzoon zijn. Maar bij Stanley en Nettie wil het nog niet echt lukken sinds Aubrey. Die

is nu al twee jaar oud. En Abraham? Hij is de oudste, maar hij heeft nog niet eens een vrouw. Misschien zal dat jonge schooljuffie hem aan de haak kunnen slaan. Ze zouden goed bij elkaar passen.

Miena is een afstammeling van een van de Hottentotstammen die tussen Knysna en de Langekloof rondzwierden. Ze is getrouwd geweest met Gabriël, ook uit de Langekloof. Hij had een blanke huid, en blauwgrijze ogen met een zachte blik, en een bruine kuif die zo prachtig kon bewegen op de wind. Hij woonde met zijn moeder op een boerderij bij Speelmanskraal, in de omgeving van Uniondale. Zijn moeder was een meisje Le Roux. Haar vriend was tijdens de Boerenoorlog doodgeschoten. Het verhaal ging dat het nogal een vrijbouter was geweest. Een vrachtrijder, die een paar dagen op haar vaders boerderij had gebivakkeerd. Ze waren nooit getrouwd.

Miena vond het maar vreemd dat een blanke jongen als Gabriël – of Gawerjal, zoals zijn moeder hem noemde – zo achter haar aan zat. Hij kwam altijd een praatje aanknopen. Mettertijd had ze ontdekt dat hij echt om haar gaf. Ze had de grootste moeite gehad om hem van het lijf te houden. Ze liet haar verdediging pas varen toen Gabriël haar meenam naar zijn moeder. Miena herinnert zich nog hoe zenuwachtig ze was. Mevrouw Le Roux had tranen in haar ogen gekregen en weinig gezegd. Dat had Miena ervan overtuigd om haar jawoord te geven. De liefde laat zich niet de wet voorschrijven.

Zes jaar nadat in 1902 de vrede was getekend, waren ze in de zendingskerk in Uniondale getrouwd. Een maand voor Abrahams geboorte was mevrouw Le Roux na een kort ziekbed overleden. De mensen zeiden dat ze de vader van haar kind nooit had kunnen vergeten. Een jaar of wat later werd Stanley geboren; dat was kort na 1910, toen de

Kaapkolonie en de republieken in het noorden waren samengegaan om de Unie van Zuid-Afrika te vormen. De vrede in die tijd, herinnert Miena zich, was een rusteloze vrede.

Destijds waren er in de Langekloof geen scholen voor bruine kinderen. Daarvoor moest je helemaal naar Oudtshoorn of George, tachtig kilometer verderop. Dat is de reden dat Abraham en Stanley nooit naar school zijn geweest. Miena had sowieso weinig op met boekenwijsheid. Je kon prima zonder, behalve als het om de Bijbel ging. Ze had altijd geloofd dat je kon leren van de wereld om je heen. Het veld, de vogels, de aarde. Gabriël kon lezen en schrijven; dat had zijn moeder hem geleerd. Tijdens hun huwelijk had hij haar en de jongens elke avond uit de Hollandse bijbel voorgelezen. Ze had altijd haar ogen gesloten, zo mooi vond ze de woorden. Vreemd dat je de Bijbel bijna beter begreep als je niet zelf hoefde te lezen, dacht ze. De verhalen over Abraham, Noach en Job. Mensen die God aan zijn beloften hadden gehouden. De bijbelverhalen en haar geloof hadden haar altijd overal vergezeld. Zelfs als je iets plant, is er de belofte van regen, en je vertrouwt erop dat je planten zullen groeien. Zo overleef je op dagen dat er te weinig is, dagen dat de twijfel de kop opsteekt. Op die dagen word je herinnerd aan God en zijn beloften.

Ze herinnert zich dat Abraham en Stanley vaak moeite hadden gehad om wakker te blijven, in de warme gloed van de kolenstoof. Soms leek het wel alsof Gabriël hen op de proef stelde: 'Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden? Als hij dat houdt naar Uw woord. Er is een weg, die iemand recht schijnt; maar het laatste van dien zijn wegen des doods.'

En toen, twee jaar geleden, in de winter van 1937, was de verraderlijke kou gekomen. Gabriël was altijd al aambor-

stig geweest, maar nu lag hij de hele nacht te hoesten. Sommige ochtenden zat er bloed in het slijm in de po. Miena probeerde elk geneeskrachtig kruid waar ze haar hand op kon leggen. Gansbossie, wilde alsem en boegoe. Ze had zijn borst met lijnzaadolie en rozemarijn ingesmeerd. Maar tbc houdt je niet tegen. Op een ochtend was de po leeg. Gabriël was niet meer wakker geworden. En toen was ze alleen met de twee jongens. Kort daarna was Stanley met Nettie getrouwd en ging hij de deur uit. Maar de Here heeft voorzien. Ze woont nog steeds op dit stukje grond. Zaaïen en oogsten, naar de belofte van de Heer.

Abraham fietst op zijn gemak met zijn vrachtje thee naar de Coöperatie. Het is fijn om buiten te zijn, al houdt hij ook van zijn werk als timmerman. Hij werkt vijf dagen per week met hout: acaciahout, *geelhout* en stinkhout. Hij is een goede ambachtsman. Dat weet hij, want Gerber zegt het vaak genoeg tegen hem, en ook tegen de andere mannen die voor hem werken. Omdat Abraham niet kan lezen of schrijven, knippen ze alles op papieren patronen voor hem uit. Ze vinden het niet erg, want hij maakt de mooiste dingen, de mooiste van iedereen.

De lente is dit jaar langzaam op gang gekomen. Langzaam, maar wel vol zomerbeloften.

Boven op de berg heeft Abraham de vruchtbaarheid van het seizoen kunnen ruiken. Heide, groen *fynbos* en urine van de klipdassen die gestold is op de rotsen. En nu, terwijl hij het dorp binnenrijdt, ruikt hij die in de asters en de rozen in de tuinen. In de dennenbomen met de kleine groene knoppen. De dag is zeeblauw en zweetwarm. In de bomen zit een heremietkoekoek, een bescheiden vogeltje met een roodbruin borstje, vrolijk te fluiten. Zijn gezang klinkt als ‘Piet-mijn-vrouw, Piet-mijn-vrouw’. Een geluid dat hoort

bij het mooie weer. Aan het einde van de zomer zal de heremietkoekoek weer even abrupt verdwijnen als hij verschenen is. Maar daar wil Abraham nu niet aan denken. Je wordt er maar weemoedig van. En op een dag in september, 's ochtends voor zijn werk, is het 'Piet-mijn-vrouw' weer terug. Ergens in een boom.

Als Abraham de winkel van Hirsch voorbijrijdt, hoort hij de woorden, en de naald die over de grammofoonplaat krast. Hij zingt vrolijk mee: 'When it's springtime in the Rockies...' Lente in George. Tijd om te ploegen, tijd om zoete aardappels te poten, en tijd voor Stella. Deze week nog moet hij het haar vragen. De grote vraag.

Hij draait het hek binnen, schuift met zijn linkervoet over de grond om vaart te minderen en brengt zijn fiets tot stilstand bij zijn moeder en Joosop, die bezig zijn om wortelen uit te trekken. Die zitten onder de modder na alle regen die er deze winter is gevallen.

Joosop Booyen is een jonge Xhosa. Hij is opgegroeid in de Ciskei in de Oost-Kaap. Hij heeft met zijn eigen ogen gezien hoe de zwarte boeren het moesten afleggen tegen de droogte en tegen hun eigen landbouwmethodes. Joosop en zijn vader waren het vaak oneens geweest over de manier van ploegen. Hun akkers lagen tegen de heuvels en zijn vader bleef maar van boven naar beneden ploegen. Ieder jaar weer moesten ze toezien hoe het water hun beste grond wegspoelde. 'Tata, laat me nou eens één keer om de heuvel heen ploegen, zoals de blanken doen.'

Maar zijn vader wilde niet luisteren. 'Zo ploegen we al jaren, jongen. Zo doen we dat hier.' En jaar in, jaar uit zag Joosop de aarde verder uitgeput raken en de opbrengst minder worden.

Op een dag was hij weggegaan. Hij wilde naar de Kaap, maar hij had zich vergist in de afstand. Hij lag in het bos

bij Saasveld te slapen toen Abraham hem vond. En sinds die dag werkt hij hier op het land van Miena. Ze verbouwen wortels, boontjes, erwten en pompoenen, en natuurlijk gewone aardappels en zoete aardappels. George staat bekend om zijn zoete aardappels. Miena heeft ook een paar pruimen- en perenbomen.

Abraham zet zijn fiets tegen een boom, naast de houten kruiwagen die zijn vader nog heeft gemaakt. Zijn vader hield van houtsnijwerk, en als kind keek Abraham altijd toe. Hij weet nog goed hoe zwaar de vijl was toen hij die voor het eerst mocht vasthouden. Daarmee kan ik nooit werken, had hij gedacht. Mijn arm zou eraf vallen. Maar het houtbewerken had hem al in zijn greep.

Zijn liefde voor de grond heeft hij van zijn moeder. Vroeger waren grote delen van dit land van haar voorouders, zei ze altijd. Zij hadden het ontgonnen, en hun bezit met hun eigen leven verdedigd. Ze hadden koeien gehad, en schapen. Voor de ellende begon, eerst met de Hollanders en toen met de Engelsen, toen de Kaap nog een kolonie was. Nu hebben ze nog maar een klein lapje grond over, want de blanken hebben alles ingepikt.

Abraham komt dichterbij. Miena staat over de groente gebogen. Als hij haar begroet, neemt ze hem van onderaf aandachtig op. ‘Wat ben je vroeg! Waarom heb je tegenwoordig altijd zo’n haast?’

Abraham wordt er verlegen van. Die scherpe ogen zien ook alles. Precies op dat moment komt Stella met een dienblad het huis uit – slank en zoals altijd kaarsrecht – en hij kan geen voet meer verzetten. Als ze hem voorbijloopt, streelt hij zachtjes over haar wang. Ze glimlacht, alleen naar hem, en werpt, een beetje verlegen en schuldbeust, een snelle blik op Miena, die nog steeds voorovergebogen staat. Stella zet het dienblad op een boomstronk. ‘Een

bakje koffie om jullie droge keel te smeren.'

Joosop lacht en loert naar het mandje met reusachtige roosterkoeken, dik besmeerd met boter. 'Juffie weet precies wat een mannenkeel nodig heeft, hè Awrom?'

Abraham breekt een stukje af terwijl Stella de koffie in de bekers schenkt. 'Hé, ik zie hier vier kroezen staan! Hoe wist je dat ik er ben?'

'Die fiets van jou maakt zo'n herrie dat je hem moeilijk kunt missen.' Ze nestelt zich tegen hem aan. 'Hoe ziet het eruit, daarboven?'

'De speldenkussens en de heide bloeien volop, zo kort na de winterregens. Heel mooi. Ik had bijna een paar takjes meegenomen.'

'Had je moeten doen.'

'De zak thee was al meer dan ik kon dragen. Net op het moment dat ik boven kwam, viel hij naar beneden. Waarom doet U me dit aan, heb ik de Heer gevraagd. Maar antwoord krijg je nooit. Wie weet, misschien zullen we het ooit beter krijgen. Dat móet!'

Stella legt haar hand op zijn arm, maar hij merkt het niet eens. Ook de tranen in haar ogen ziet hij niet.

'Ik heb gevraagd, als Hij me ooit kinderen zal geven, of zij een beter leven kunnen krijgen. Dat zij geen zakken thee de berg op hoeven sjouwen en als ze boven komen, moeten toezien hoe zo'n onding naar beneden dondert.'

'Ik hoop dat de tweede klim makkelijker was', zegt Miëna.

Abraham knikt. 'Er is meer dan een zak thee voor nodig om deze jongen eronder te krijgen.' Hij loopt naar het groentebed. 'Hoe gaat het met de oogst?'

Joosop kan zijn trots nauwelijks verbergen. 'Ach ja, het gaat goed, Awrom. Het ziet er goed uit.'

'Als we er maar een fatsoenlijke prijs voor konden krij-

gen', bromt Miena. 'Maar nee, we moeten alles weer voor niets weggeven.'

'Het zou anders zijn, als we onze eigen grond hadden', zegt Abraham fel.

Miena kijkt hem aan. Al van jongs af aan heeft hij het over 'eigen grond'. Zonder eigen grond hoor je nergens thuis, vindt hij, en b en je ook niets.

'Klagen helpt niet.' Joosop spuugt op de grond. 'Als je niet blank bent, heb je nu eenmaal niets. Het is  en lange lijdensweg tot de aarde je weer terugneemt! We zijn slaaf van de blanken!'

'Ach, praat toch niet zo!' valt Abraham uit. 'Ze hebben ons gemaakt tot wat we zijn, maar het hangt van  ns af of we hieruit komen. Niemand op Gods aarde is geboren om altijd maar in armoede te leven. En niemand mag over een ander de baas spelen.' Hij loopt weg om een groentezak te pakken.

Stella ziet de woede in Abrahams stap. Vurig en sterk is hij, maar toch ook zo zacht. Hij is goedgelovig, en vol hoop voor de toekomst. Eigenlijk zou hij het ver moeten kunnen brengen. Als, en dat is het grote als, als hij toch maar kon lezen en schrijven. Zij zal het hem leren. Al was het alleen maar om zijn eigen naam te kunnen schrijven. Want op de dag dat het huwelijksregister voor hem ligt, moet hij kunnen tekenen.

Hij geeft haar de juten zak. Stella houdt de zak voor hem open en hij stopt de groente erin.

'Hiervoor moeten ze je minstens twee shilling geven.'

'Ik mag van geluk spreken als ze me een sixpence geven. Zie ik je vanavond?'

'Als je terugkomt, ben ik naar huis.'

Abraham bindt de zak achter op de fiets. Hij keert zich om om zijn moeder gedag te zeggen, maar ze kapt hem af.

‘Ja, trap maar om je heen als een dolle stier. Je bent niet de enige die een juk te dragen heeft, mijn kind.’

Geërgerd fietst hij weg. Hij hoort niet meer wat ze zegt. ‘Abraham altijd met zijn grond, dat zal hem nog eens opbreken.’

Miena roert in de dikke bonensoep. Haar schouw is lekker ruim, het grote gietijzeren fornuis past er makkelijk in. Naast het fornuis ligt een stapel twijgjes, stukken brandhout, acaciaschors en waaihout van eucalyptustakken. Omdat de winters in George zo nat zijn, leg je het hout tegen het fornuis aan om te drogen. Er is ook ruimte op het fornuis waar een beker koffie warm kan blijven. Vroeger stonden er altijd twee op.

Miena schuift de bonensoep opzij. Vanavond is weer zo’n avond waarop ze haar man Gabriël mist. Eenzaamheid bekruipt haar. Stanley is al getrouwd, en Abraham zal ook gauw het huis uit zijn. Stella is een lief kind, een engel van God, en haar handen staan voor niets verkeerd. Ze kan wel eigenwijs zijn, maar daar is niets mis mee. Mannen hebben het nodig dat iemand ze af en toe tegensprekt. En Stella heeft een kracht in zich, al zie je die slechts nu en dan, een kracht waar een man rekening mee zal moeten houden. De De Bruins kiezen altijd sterke vrouwen. Vrouwen die wind en weer kunnen trotseren, de stormen des levens – en die sterke zonen op de wereld kunnen zetten. Miena roert driftig in de pan, alsof ze daarmee het verlangen naar haar oude levensgezel kan onderdrukken.

Toen ze jong was, noemde haar vader haar zijn veulentje. Met die lange benen van haar kon ze een geit inhalen en naar de kraal jagen als hij de kolder in zijn kop had gekregen. Ze was ook altijd het eerste klaar met oogsten. Haver, groente, en appels in het seizoen.

Ze herinnert zich de winter kort voor het aanbreken van de nieuwe eeuw. Het was in 1898, en zij was achttien jaar oud. Bitter koud was het, als je buiten de dieren moest verzorgen. ‘Voor mij zijn onze dieren net mensen’, had haar vader altijd gezegd, ‘alleen kan ik ze niet met een dekentje toestoppen.’ Daarom werd het vee – een paar koeien, geiten en schapen – elke avond naar de kraal gebracht. Haar moeder en haar zuster moesten regelmatig ’s avonds de sneeuwvlokken van haar schouders slaan.

Een zachte klop op de deur onderbreekt haar herinneringen. Ze richt haar lange lichaam op. Het is Van Rensburg, de gerechtsbode.

‘Navond, Rensie, en wat kom jij hier doen?’ Ze mag hem wel, maar zijn komst voorspelt weinig goeds.

Bij Grote Koos op Ventershoop brandt het vuur in de haard al even lustig. Grote Koos en zijn twee zoons zijn nog steeds de geboorte aan het vieren.

Kobus, de oudste, heeft weinig op met het leven op de boerderij, en hij voert er het liefst zo min mogelijk uit. Hij kan niet inzien hoe ze ooit met zijn allen van de opbrengst van Ventershoop zullen kunnen leven. Daarom is hij vrachtrijder bij het ministerie van Bosbouw. De jongste zoon, Gert, is Koos’ oogappel. En Gert aanbidt zijn vader en praat hem overal in na – vooral als het over politiek gaat.

Grote Koos heft zijn glas. ‘Nogmaals: op de nieuwste Venter. Moge hij een groot Afrikaner worden. Een man recht uit het Oude Testament. Met ogen die door je heen kijken en een vuist die een gat in een muur kan slaan. Een man die zijn geweer en zijn bijbel kent en zijn volk naar de vrijheid kan leiden.’ Hij slaat zijn borrel in één teug achterover.

‘Zo mag ik het horen!’ Gert is door het dolle heen. ‘Het

wordt tijd dat jij mijn voorbeeld volgt, broer. Laten we pa gewoon twee van die bulletjes geven. Wat dacht je ervan? Wat zegt Magriet?’

‘Ik vrees dat het tussen ons niets gaat worden’, zegt Kobus terwijl hij naar zijn glas staart.

Grote Koos schenkt nog eens in. ‘Je broer is een beetje traag, Gert. Te veel van een dromer. Te veel gentleman. Een flinke stier pakt zijn vaars en laat haar voelen wie er de baas is.’

‘Ik heb geen haast, pa. Het leven...’

‘Geen haast?’ blaft Grote Koos. ‘Het leven staat niet stil. Binnenkort ben je vijftentwintig. Ik moet mijn kleinzonen zien. Zodat ik weet hoe ik mijn boerderij moet verdelen!’

Kobus gaat voor het raam staan. ‘Daarbuiten ligt een grote wereld, pa, buiten de grenzen van deze boerderij en dit dorp. Een wereld waar we nog niets van af weten.’

Gert schenkt zichzelf ook nog een keer in. ‘Dit hier is de wereld die ons gegeven is, broer. Dit is de wereld die wij moeten bewonen, bewerken en besturen. Die we tegen vijanden van buiten moeten beschermen. Hier moeten we voor onze kinderen een bestaan opbouwen. En dan mogen zij later over die grote wereld van jou gaan regeren.’

Grote Koos heft zijn glas op naar Gert. ‘Precies. Hier moeten we staan, mannen. Het anker uitgooien. Verdrijven wie onrein is. Op mijn kleinzoon! Gezondheid!’

Miena schenkt een kop koffie voor Rensie in. Het is een bleke, magere man met wat kromme schouders. Vriendelijk, maar niet erg snugger. Daarom heeft hij zo’n onbeduidend baantje, voor een blanke.

‘Hoe gaat het dit jaar met de groente, Miena?’

‘Goed, Rensie. De komende paar weken zal ik geregeld wat naar het hotel kunnen sturen. Als je vroeger was geko-

men, had je mijn pompoenen kunnen zien.'

'Wil je zeggen dat ze er nog mooier bij staan dan vorig jaar?'

Miena lacht. 'Zo mooi heb je ze nog nooit gezien.'

'Je hebt zo'n slag met planten. Je bent een nog betere boer dan je man was.'

'Ja, die lieve ouwe Gabriël. Maar je weet hoe dat kwam. Hij snoepte tijd van de boerderij af voor zijn houtsnijwerk.'

Na een korte stilte komt Miena ter zake. 'En, Van Rensburg, waaraan heb ik de eer vanavond te danken?'

Alsof het bezoekje plotseling voorbij is, pakt hij zijn hoed en staat op. Maar hij gaat niet weg. Hij draait de hoed om en om in zijn handen en staart ernaar. 'Ik heb nieuws... Het is niet goed, Miena. Bosbouw wil dat jullie verhuizen. Ze nemen de grond terug.'

Abraham en Stella staan dicht tegen elkaar aan bij het tuinhek van Stanley en Nettie. Hoewel het al donker is, is de avond nog zwoel.

Abraham kan Stella's borsten en de rondingen van haar bovenbenen voelen. De lust kruipt langs zijn lendenen omhoog. Wat houdt hij van haar! Ze trekt haar mond terug en steelt lichtjes over die van hem, alsof ze de zoen als een zegel wil vastdrukken. Hij wendt zich een beetje af, beschaamd over de hunkering die zich van hem meester maakt.

'Ik heb vandaag met Davie Tamboer gesproken.'

Stella zoekt in het donker zijn ogen. 'De metselaar?'

Abraham kijkt verlegen naar de grond. 'Ik wil een huisje bouwen. Gewoon op mijn moeders stuk grond.'

Stella verbergt haar opwindung. Ze zal het hem niet gemakkelijk maken. 'Wat is er mis met je moeders huis?' vraagt ze quasi-onschuldig.

Hoe kan ze dat vragen? Ze weet toch wat hij bedoelt. ‘Er is niets mis met haar huis. Maar nu wil ik... wij...’

Stella houdt zich van den domme. ‘En nu wil je op jezelf gaan wonen? Wie moet er dan voor je zorgen, Abraham? Schoonmaken, eten koken?’

‘Jij!’

Hoewel ze zoiets heeft verwacht, schrikt ze van zijn heftige toon. Ze doet een stap achteruit zodat hij niet kan horen hoe haar verraderlijke hart tekeer gaat. ‘Ik?’

‘Ja, jij!’

Ze strijkt een paar denkbeeldige kreukels uit haar jurk. ‘Aha.’

‘Hoezo “aha”?’ wil hij een beetje ongeduldig weten.

Ze legt haar hand op zijn arm. ‘Wat wil je van me, Abie?’ vraagt ze zachtjes.

‘Maar ik zeg toch...’ Hij pakt haar bij beide bovenarmen.

‘Zeg het dan.’

Als de volle maan achter de wolken vandaan komt, beginnen de krekels te tsjirpen. Abraham en Stella merken het niet.

‘Ik houd van je, Stella. Ik wil dat je met me trouwt, mijn schooljuffrouw.’

Ze slaat haar armen om zijn nek en drukt zich stijf tegen hem aan.

Abraham licht met zijn hand haar kin op en kijkt in haar prachtige ogen. Hij loopt nu al weken met de vraag rond, en nu is het er eindelijk uit. Nu móét hij het weten. Ze is onderwijzeres. Ze kan vast en zeker iets beters krijgen dan een man die niet eens kan schrijven. Is hij haar waard? ‘Ik zal goed voor je zorgen, Stella. Je weet dat deze handen kunnen wérken.’

Ze trekt cirkeltjes op zijn borst. ‘Ik weet wat je wilt zeggen, Abie, maar er zijn bepaalde tradities. Eigenlijk moet je

eerst mijn ouders vragen, maar die heb ik niet. En zoals je weet, is mijn grootmoeder een lastige dame. Dus ik weet het niet zo goed.' Abraham zucht, maar ze gaat onverstoorbaar verder. 'En dan is er nog je moeder. Je bent haar lieveling én haar steun en toeverlaat. Ze zal het niet leuk vinden om je te laten gaan.'

'Ik heb het niet over jouw grootmoeder of mijn moeder.' Abraham kan zijn ongeduld nauwelijks verbergen. 'Die komen nog wel. Eerst wil ik het van jónu weten. Alsjeblieft, zeg het me.'

'Ik weet niet of ik mijn leven lang bij jouw moeder wil blijven.' Er zit Stella iets dwars. Ze weet zelf niet wat het is.

'Maar we krijgen ons eigen huis, in de hoek bij de moerbeiboom. Dat zeg ik toch. En ik dacht dat je mijn moeder aardig vond.'

'Natuurlijk vind ik haar aardig, maar je weet dat ze overal haar neus in wil steken. Ik zou zo graag een stukje grond voor onszelf willen hebben.'

'Ik kan makkelijk aan die kant een hek neerzetten. Dan kun je in- en uitlopen zoals je wilt.'

'Je praat alsof dat stuk grond voor altijd van ons zal zijn. Denk eraan, jullie huren het alleen maar.'

'Aan het einde van de maand kan ik de eerste aanbetaling doen. Daarna kan ik elke maand een deel afbetalen. Dat stuk grond wordt van mij, Stella.'

'En dat wil je allemaal alleen voor mij doen?'

'Ja. Voor de vrouw van wie ik houd. Ik heb altijd al mijn eigen lapje grond willen hebben, en iemand om het mee te delen. Iemand zoals jij.'

Stella's hart slaat op hol. Ze glimlacht. 'Ik zal erover nadenken.'

'Waar moet je nú nog over nadenken?'

'Over wat je hebt gevraagd. Een meisje móet daarover

nadenken, dat weet je. Het is een serieuze vraag. Een lang, lang leven dat voor ons ligt.' Ze geeft hem snel een kusje op zijn wang. 'Nacht, Abie.'

Als ze door het hekje verdwijnt, wrijft hij over zijn wang. 'Stella, kom hier.'

'Abie, het is laat. Ik heb morgen school.'

'Maar wat is je antwoord?'

Stella's hart zegt één ding, haar mond iets anders. 'Ik heb gezegd dat ik erover na zal denken. Maar maak je geen zorgen. Je staat vooraan in de rij.' Ze verdwijnt snel om het huis.

Abraham loopt naar zijn fiets. Vooraan in de rij? Vrouwen! Ze weet dat hij van haar houdt. Waarom zegt ze niet gewoon ja, en basta? Er kan toch geen ander zijn? Misschien iemand van school? Daar wil hij liever niet aan denken. Hij springt op zijn fiets en trapt zo woest dat het grind ervan opspat.

Plotseling is de gemoedelijke sfeer tussen Miena en Rensie verdwenen. Miena komt overeind. Rensie is weer gaan zitten, op het puntje van zijn stoel. Hij weet niet of hij op moet staan of juist moet blijven zitten. Hij is nog niet uitgesproken. 'Het is niet zo dat we je van het land af gooien, Miena. Je was een goede huurder.'

'Wat is dan het probleem?'

Onder Miena's strenge blik moet Rensie wel eerlijk zijn. Hij praat zó zacht dat ze hem nauwelijks kan verstaan. 'Ze willen hier de boel ontwikkelen.'

'Maar hier is toch ook sprake van ontwikkeling!' Met hoeveel overtuiging Miena het ook zegt, ze voelt haar maag steeds verder samentrekken.

'Luister, Miena, je kunt niet alleen maar...'

'Nee, nu moet jij eens naar mij luisteren, Van Rensburg!

Toen mijn man dit stuk grond twintig jaar geleden overnam, lag het nog braak. Hij en de jongens hebben de bodem net zo lang bemest en omgeploegd tot die vruchtbaar genoeg was om een behoorlijke oogst te geven. Abraham en ik zijn doorgestaan na zijn dood, en kijk eens hoe het er nu uitziet. Er is ontwikkeling.'

Van Rensburg heeft zijn kin op zijn borst laten zakken. Hij herinnert zich hoe overwoekerd alles was toen Miena en haar gezin hier kwamen wonen. Hij was toen nog maar een jochie. Ze werkten dag en nacht om het stuk grond te ontginnen en de aarde te temmen. Hij weet heel goed wat ze hier tot stand hebben gebracht, maar hij heeft zijn orders.

'Ik ben alleen de boodschapper maar, Miena. Het is niet mijn besluit. Je moet ook begrip hebben voor mijn kant van de zaak.' Zijn stem is nu bijna onhoorbaar.

Miena voelt zich woedend en machteloos tegelijk. Het is zó onrechtvaardig. De blanken pakken steeds meer grond van hen af. Eerst een flink stuk van Joosops familie, daar in de Ciskei. Dat was met de Naturellenwet, kort voor de Grote Oorlog. En de grond van de Mfengu-stam. Dat waren nog wel zulke goede boeren. Ze zijn allemaal hun land kwijtgeraakt. En nu begint het hier ook. Maar ze kan het Van Rensburg niet kwalijk nemen. Hij is maar een klein mannetje dat meedrijft op de stroom. De rivier wordt in een verkeerde richting gestuwd en zal nog buiten zijn oevers treden.

'Wanneer moet ik verhuizen?'

Onmiddellijk voelt Van Rensburg zich weer meester van de situatie. De Afrikaner is immers bestemd om het uitverkoren volk te zijn. 'Jullie hebben twee weken.' Hij staat op en knelt zijn hoed steviger vast, maar uit respect voor Miena zet hij hem nog niet op. Hij probeert haar blik te van-

gen, maar ze staart in het vuur. 'Nacht, Miena.'

Miena hoort hem nauwelijks. Was Gabriël er nog maar. Haar man kon altijd zo kalm naar het leven kijken. Ze voelt zich niet opgewassen tegen wat er gaat gebeuren. En juist nu Abrahams leven een nieuwe fase in lijkt te gaan. Abraham. Het is alsof een koude hand zich om haar hart legt. Abraham is met deze grond vergroeid. Hij was een jochie van tien toen ze hier kwamen. Hij woont hier al bijna zijn hele leven, en hier liggen ook zijn jongensweet en zijn dromen van een beter leven, van vooruitgang.

De deur gaat open. Daar staat Abraham. Zoals altijd loopt hij meteen naar het fornuis om te voelen of de ketel nog heet is.

'Slaapt u nog niet, ma? Wat kwam Rensie doen? Ik zag hem het hek uit rijden.'

Miena is bang om hem aan te kijken. Ze voelt zich schuldig, alsof zij het is, die hem deze grond afneemt. Ze spreekt met gesloten ogen. Alsof dat de schok zal verzachten. 'Hij wil ons hier weg hebben.'

Alsof hij zich heeft gebrand, trekt Abraham zijn hand van de ketel terug. 'Wát zegt u?'

Miena weet dat het geen zin heeft om er doekjes om te winden. 'Over twee weken.'

Abraham is een ogenblik sprakeloos. 'Maar waarom? We wonen hier al twintig jaar. We bewerken deze grond! We zijn toch geen klaplopers? Wat denkt Rensie wel? Hij kan dit land toch niet zomaar van ons afpakken?'

'Rensie is alleen maar de boodschapper. Een tak die meedrijft op de stroom.'

'Maar we betalen toch altijd de huur. En aan het einde van de maand heb ik het geld bij elkaar voor de eerste aanbetaling. Nog één zak thee, nog maar één zak thee.'

'Het is ons land niet, Abie, en dat is het nooit geweest.'

Het behoort aan Bosbouw, en nu hebben ze het nodig.'

'En wat wij willen? Telt dat soms niet mee? En al het werk dat wij hebben gedaan? Er staat nog een hele oogst op het land. En vaders graf...'

Miena kan haar tranen niet langer bedwingen. 'Ze geven ons vast wel de kans om te oogsten, Abie. En je vader... Die begrijpt het best.'

In het zwakke schijnsel van het vetlampje ziet Abraham hoe ze probeert haar tranen weg te boenen. Hij drukt haar tegen zich aan. 'Kijk wat ze u aandoen. Ze zijn uw tranen niet waard.'

Terwijl hij haar troostend over haar rug streelt, voelt hij de gloeiende kolen in zijn borst. Waar is de rechtvaardigheid?

'We zullen ons er niet bij neerleggen, moeder. Wij horen hier. Er is een levende God boven onze hoofden, en Hij slaapt niet.'

Vanavond kunnen die woorden Miena niet troosten.

Zuid-Afrika, 1939. In een dorpje aan de voet van de bergen droomt meubelmaker Abraham ervan om met de jonge onderwijzeres Stella een gezin te stichten op een stuk grond dat van hem zal zijn. Maar al kort na hun huwelijk voert Abrahams levensreis hem de oorlog in, dwars door Afrika, waarna hij als een getekend mens terugkomt bij Stella. Moedig probeert hij de draad weer op te pakken, maar keer op keer delft hij het onderspit in de ongelijke strijd tegen het onrecht dat apartheid heet. Toch houdt Abraham vol. Als zijn kinderen het maar beter zullen krijgen dan hij – daar heeft hij alles voor over.

Dit is mijn land is het levensverhaal van een eenvoudig man in een land waar je huidskleur je lot bezegelde. Het geeft een uniek en indrukwekkend beeld van de veerkracht van een hechte gemeenschap, dwars tegen alle onrecht in. Simon Bruinders baseerde deze authentieke vertelling op het leven van zijn ouders.

Simon Bruinders is in Zuid-Afrika een geliefd acteur, bekend van vele speelfilms en televisieseries. *Dit is mijn land* is zijn romandebuut. Kort na publicatie in Zuid-Afrika werd de roman bewerkt tot musical.

ISBN 978 90 239 9689 7 | NUR 342



9 789023 996897